

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ซึ่งได้วางแนวทางการพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทย โดยยึดคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา และอัญเชิญ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อให้สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน โดยมุ่งหวังให้พัฒนาคุณภาพการศึกษา และสร้างโอกาสทางการศึกษาให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้คนไทยทุกกลุ่มทุกวัยมีคุณภาพ มีความพร้อมทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีจิตสำนึกของความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดี ตระหนักและรู้คุณค่าของขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมที่ดีงาม มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง และตอบสนองต่อทิศทางการพัฒนาประเทศ กล่าวโดยสรุปคือ “คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ เป็นคนดี มีความสุข มีภูมิคุ้มกันรู้เท่าทัน ในเวทีโลก” ซึ่งสกนธ์ ชุมทัฬห (2542, หน้า 239) กล่าวว่า การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตมุ่งพัฒนาคนให้มีความรู้คู่คุณธรรม คิดเป็น ทำเป็น พึ่งตนเองได้ รวมทั้งสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความรัก ความเอื้ออาทรต่อเพื่อนมนุษย์ ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม มีความรอบรู้ มีความสามารถที่เป็นสากล ดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย คนที่ได้รับการศึกษาอย่างเหมาะสมก็คือ คนที่จะสามารถใช้ชีวิตได้อย่างถูกต้องตามครรลองคลองธรรม และการได้รับสิ่งดี ๆ ที่เหมาะสมจะสะท้อนออกมาในหลายแง่มุม และการจัดหลักสูตรการศึกษาจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่คาดหวังได้ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งระดับชาติ ชุมชน ครอบครัว และบุคคลต้องร่วมรับผิดชอบ โดยร่วมกันทำงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ในการวางแผน ดำเนินการ ส่งเสริมสนับสนุน ตรวจสอบ ตลอดจนปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาเยาวชนของชาติไปสู่คุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 4)

การจัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ ในทศวรรษที่ผ่านมาค่อนข้างเป็นการให้ความรู้ด้านเนื้อหาสาระเป็นสำคัญ กล่าวคือเรียนเพื่อให้รู้และจำให้ได้มากที่สุดเพื่อจะได้สามารถสอบผ่านการแข่งขันในระดับต่าง ๆ ได้ ระบบการเรียนจึงมีผลต่อพฤติกรรมของผู้สอนและผู้เรียน คือทำให้เกิดการเบี่ยงเบนไปในทิศทางที่เห็นแก่ตัวมากขึ้น การปลูกฝังคุณธรรมให้กับเด็ก เยาวชน นิสิตนักศึกษาจึงถูกละเลยไป การศึกษาซึ่งมุ่งหวังจะให้ช่วยแก้ปัญหาสังคมกลับเป็นการสร้างคนให้มีแนวโน้มก่อให้เกิดปัญหาแก่สังคมเพิ่มขึ้น เพราะขาดคุณธรรมของคนในสังคมมีมากขึ้น จึงทำให้คนส่วนมากมีเจตคติเกี่ยวกับคุณธรรมไม่ถูกต้องและไม่ยอมรับความจริงเกี่ยวกับความบกพร่องด้านคุณธรรม กล่าวคือแม้ว่าคนส่วนใหญ่จะยอมรับว่า having good character is good แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่ประสงค์หรือยินดีที่จะเข้ารับการพัฒนาคุณธรรมให้แก่ตนเอง แม้ว่ารัฐบาลจะเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณธรรมให้แก่บุคลากรเพิ่มขึ้นก็ตาม แต่ก็ยังให้ความสำคัญ

แก่เรื่องนี้เป็นอันดับรองโดยพยายามมุ่งแต่จะเน้นในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจเสียส่วนใหญ่ทั้ง ๆ ที่คุณภาพด้านคุณธรรมของประชากรนั้นเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อความสำเร็จของการพัฒนาประเทศ เพราะเป็นพื้นฐานที่ดีของการพัฒนาความเจริญรุ่งเรืองในด้านอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมเป็นต้น คุณธรรมเป็นสิ่งที่สำคัญต่อการพัฒนาคนอย่างมาก สังคมใดที่เป็นผู้เพียบพร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา ที่ตนนับถือ มีค่านิยมอันพึงประสงค์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ สังคมนั้นจะมีแต่ความสงบสุขร่มเย็น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 136) ในขณะที่เดียวกันหากคนในสังคมใดมีความบกพร่องด้านจิตใจเพราะขาดคุณธรรม แม้สังคมนั้นจะมีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจแต่ก็จะหาความสุขได้ยาก ดังนั้น การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคม จึงมีความจำเป็นและจะต้องกระทำอย่างต่อเนื่องครอบคลุมประชากรทุกกลุ่ม เนื่องจากคุณธรรมและจริยธรรมเป็นเครื่องกำหนดความเจริญความเสื่อมของสังคม สังคมที่เจริญจะมีคนทรงคุณธรรมอยู่มาก คนในสังคมมีความประพฤติดี มีการปฏิบัติตนที่ไม่เป็นการเบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น เป็นลักษณะของความมีจริยธรรม ทุกคนในสังคมมีความสุข สังคมนั้นผาสุกและสงบสุข จะประกอบกิจการสิ่งใดมีแต่ความสำเร็จและก้าวหน้า ส่วนสังคมที่เสื่อม คนทรงคุณธรรมจะน้อยลง ศีลธรรมหรือจริยธรรมของประชาชนจะน้อยลง มีการประพฤติปฏิบัติที่เบียดเบียนตนเองและต่อผู้อื่นกันมาก สมาชิกในสังคมจะขาดความสุข ความผาสุกไม่มีสังคมนั้นจะแตกสลายในที่สุด (องอาจ จุมสิมา, 2554, หน้า 1) และที่สำคัญมนุษย์เป็นสัตว์สังคม ความรับผิดชอบจึงเป็นคุณลักษณะของบุคคลประเภทหนึ่งที่ต้องส่งเสริมให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล เพื่อให้ดำรงอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข การที่จะพัฒนาบุคคลให้มีบุคลิกภาพดีและมีคุณสมบัติพร้อมที่จะดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้ดีและมีความสุขวิธีหนึ่ง คือ การช่วยให้บุคคลมีความรับผิดชอบ เพราะความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะหนึ่งของบุคคล ซึ่งแสดงถึงความเป็นวุฒิภาวะทางด้านอุปนิสัย และเป็นส่วนประกอบที่สำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตในสังคม ซึ่งบุคคลแต่ละคนมีบทบาทหน้าที่จะต้องกระทำมากมาย เช่น บทบาทของพลเมืองที่ดี บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู บทบาทของนักเรียน เป็นต้น และถ้าทุกคนรู้จักรับผิดชอบหน้าที่ของตนดี ก็ย่อมทำให้สังคมสงบสุขเจริญรุ่งเรืองขึ้น (ละม้ายมาศ ศรีทัตต์, 2540, หน้า 3)

ความรับผิดชอบเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มนุษย์ประสบผลสำเร็จในการประกอบกิจการงานทั้งปวง กิจกรรมที่มีความสำคัญย่อมต้องการผู้ที่มีความรับผิดชอบสูง ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2549, หน้า 18) ได้จัดลำดับความสำคัญของพฤติกรรมที่เห็นควรจะต้องปลูกฝังให้เยาวชน โดยผลการจัดลำดับปรากฏว่าความรับผิดชอบเป็นค่านิยมพื้นฐานที่สำคัญและควรเร่งปลูกฝังเป็นอันดับหนึ่ง เพราะถ้าหากขาดความรับผิดชอบแม้เพียงเล็กน้อยความเสียหายอันใหญ่หลวงอาจเกิดขึ้นได้ ผู้ที่ขาดความรับผิดชอบมักประสบความล้มเหลวในชีวิต ทั้งในด้านการงานและในชีวิตครอบครัว (นิลกุล สินธุบัน, 2549, หน้า 2) ความรับผิดชอบมีความสำคัญต่อเด็ก เยาวชนและสังคมมาก มีความจำเป็นที่จะต้อง

ปลูกฝังให้เกิดกับคนไทยทุกคน โดยเฉพาะเยาวชนของชาติ ซึ่งเป็นกำลังของชาติในการพัฒนาประเทศ เพราะเด็กที่มีความรับผิดชอบ จะเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบ ความรับผิดชอบไม่สามารถปลูกฝังให้เกิดขึ้นได้ในระยะเวลาที่สั้น แต่มีการปลูกฝังให้เกิดขึ้นได้ในระยะยาวและอย่างต่อเนื่องจากบุคคลทุกฝ่าย ดังที่จินตนา จันทรดา (2550, หน้า 4) กล่าวว่า การปลูกฝังความรับผิดชอบต่อเกิดกับเด็ก และเยาวชน จึงมีความสำคัญและเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติให้กับผู้ปกครอง ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหลายได้ทราบ เพื่อวางแผน และนำไปปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับทศนา แหมมณี (2552, หน้า 131) คุณภาพของบุคคลจึงเป็นเรื่องสำคัญ และบุคคลที่มีคุณภาพนั้น หมายถึง เป็นคนที่มีความรับผิดชอบต่อตนเอง มีวินัย ขยันหมั่นเพียรในการทำงาน รู้จักวิธีการเรียนรู้ คิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาเป็น การจัดการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนสังเกต ทบทวนสิ่งที่เกิดขึ้นและนำสิ่งที่เกิดขึ้นมาคิดพิจารณาไตร่ตรองจนสามารถสร้างความคิดรวบยอดหรือสมมุติฐานต่าง ๆ ในเรื่องที่เรียนรู้จนสามารถนำความคิดหรือสมมุติฐานเหล่านั้นไปทดลองหรือนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้ และยังสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของสถาบัน การพลศึกษา (2548, หน้า 3-6) ที่ว่า ทักษะดี มีน้ำใจนักกีฬา และพัฒนาสังคม

การพัฒนาเยาวชนให้มีคุณลักษณะของความรับผิดชอบนั้น ต้องพัฒนาด้วยการจัดการศึกษา แต่จากสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยทำให้หลายฝ่ายลงความเห็นว่า การจัดการศึกษาของไทยมีมาตรการค่อนข้างต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของอีกหลาย ๆ ประเทศในระดับเดียวกัน เด็กและเยาวชนไทยยังไม่ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ความสามารถทางวิชาการยังไม่ได้มาตรฐานและขาดการปลูกฝังคุณธรรมที่พึงประสงค์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 38) ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนในยุคปัจจุบันจึงเน้นรูปแบบของการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง จากอดีตผู้เรียนเคยเป็นผู้รอรับความรู้กลายมาเป็นผู้แสวงหาความรู้และพัฒนาตนเอง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 137) ซึ่งผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ย่อมมีโอกาสที่จะประสบผลสำเร็จ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าผู้เรียนที่ขาดความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้แน่นอน ดังนั้น การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม การปฏิบัติหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ มีค่านิยมอันพึงประสงค์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขให้กับเด็กและเยาวชน ควรจะเป็นไปอย่างเป็นธรรมชาติ เป็นปกติ หลีกเลี่ยงการสั่งสอน การบังคับ การสอนตรง ๆ แต่ค่อยเป็นค่อยไปอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นพื้นฐานของความรักความเข้าใจและให้เสรีภาพและโอกาสในการคิดการใช้ปัญญา ให้เด็กได้เรียนรู้ ฝึกจากภายในจิตใจสู่ภายนอก คือ กายและวาจา และการฝึกกาย วาจา เพื่อจิตใจที่สมบูรณ์และมุ่งสู่ชีวิตอันสงบในที่สุด ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่ง จึงเป็นกลไกหลักและกลไกสำคัญที่จะขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพโดยการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาคนให้มีความรู้คู่คุณธรรม ควบคู่กับ

การอนุรักษ์ สืบทอดประเพณี วัฒนธรรมที่ดั้งเดิมและพัฒนาภูมิปัญญาให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

อุดมศึกษาไทย เป็นแหล่งความรู้ที่ตอบสนองการแก้ไขปัญหาวิกฤติ และชี้นำการพัฒนาอย่างยั่งยืนของชาติและท้องถิ่นไทย ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) บนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และแข่งขันได้ในประชาคมอาเซียน โดยผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ มีศักยภาพตรงตามความต้องการของตลาดงาน สามารถทำงานเพื่อดำรงชีพตนเองและเพื่อช่วยเหลือสังคม มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบ และมีสุขภาวะทั้งร่างกายและจิตใจ เน้นใช้กลยุทธ์ผ่านการนำองค์กรเชิงรุก รวมทั้งพัฒนาอาจารย์ให้เป็นมืออาชีพ และเป็นวิชาชีพที่ยอมรับของสังคม สถาบันการพลศึกษาเป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่มีการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา และมีความตระหนักในเรื่องของคุณธรรมความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นอย่างดี ซึ่งจะเห็นได้จากวิสัยทัศน์การศึกษาของสถาบันการพลศึกษาที่ว่า “สถาบันการพลศึกษามุ่งมั่นพัฒนาและจัดการศึกษา พลศึกษา กีฬา นันทนาการและสุขภาพสามารถใช้เทคโนโลยีและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาปฏิบัติงานของตนเองและประเทศชาติ มีความรับผิดชอบต่อเวลา ชยัน ชื่อสัตย์ มีน้ำใจ มีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย มีจริยธรรมและศรัทธาในวิชาชีพ สามารถสื่อสารทำงานวิชาชีพในสังคมได้เป็นอย่างดี” (สถาบันการพลศึกษา, 2548, หน้า 2) สภาพปัจจุบันในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักศึกษาในสถาบันการพลศึกษา โดยเฉพาะวิทยาเขตสุพรรณบุรี พบว่า การพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมนักศึกษา ได้ดำเนินงานตามโครงการพัฒนานักศึกษาดูตามคตินิยมของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (สกอ.) ในการพัฒนานักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ มีความรู้ทั้งทางด้านวิชาการและวิชาชีพควบคู่กับการมีคุณธรรมจริยธรรม โดยการจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักศึกษาเป็น 3 รูปแบบ คือ การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษา การสร้างรายวิชาเฉพาะด้านคุณธรรมจริยธรรมในหมวดศึกษาทั่วไป และการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการเรียนการสอน โดยอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาต่าง ๆ และจากการวิเคราะห์เอกสารการรายงานตนเอง (SAR) พบว่า ยังไม่มีการนำคุณลักษณะบัณฑิตด้านคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์มากำหนดเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม รูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมในการเสริมสร้างและพัฒนานักศึกษาด้านคุณธรรมจริยธรรม ยังขาดการวางแผนที่ชัดเจน สอดคล้องกันระหว่างฝ่ายวิชาการและฝ่ายกิจการนักศึกษา กิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมยังไม่หลากหลาย การสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในรายวิชาต่าง ๆ ยังไม่ถูกกำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจน การจัดโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมยังขาดความต่อเนื่อง

จากสภาพปัญหาและสภาพการดำเนินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา สถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตสุพรรณบุรีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญเป็นอย่างมาก จึงได้ทำการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ โดยวิธีการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ

นักศึกษา ได้แก่ อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ฝ่ายกิจการนักศึกษา และอาจารย์ฝ่ายวิชาการ จำนวนทั้งหมด 10 คน ผลจากการถอดบทสัมภาษณ์ พบว่า นักศึกษาขาดความรับผิดชอบด้านการเรียน คิดเป็นร้อยละ 22.85 ขาดความรับผิดชอบด้านระเบียบวินัยในตนเอง คิดเป็นร้อยละ 51.42 และขาดความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 28.57 ของผู้ให้การสัมภาษณ์ทั้งหมด ทั้งนี้มีความสอดคล้องกับผู้วิจัยที่ได้สังเกตพฤติกรรมนักศึกษาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาช่วงปีการศึกษา 2555 ที่ผ่านมา พบว่า พฤติกรรมของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ในชั้นเรียนยังขาดความรับผิดชอบในด้านต่าง ๆ เช่น การส่งงานไม่ทัน ทำงานไม่เสร็จ การไม่ตรงต่อเวลา การควบคุมอารมณ์ การไม่ร่วมทำงานกลุ่ม และบางส่วนไม่มีความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายทั้งของตนเองและของกลุ่มให้สำเร็จลุล่วง และสอดคล้องกับนางเยาว์ แข่งเพ็ญแข (2545, คำนำ) ที่กล่าวว่าเยาวชนไทยส่วนใหญ่สนใจเทคโนโลยีความเจริญก้าวหน้าของโลกยุคดิจิทัลซึ่งเป็นสังคมนานาชาติไร้พรมแดน เป็นสังคมเศรษฐกิจการค้าแบบเสรี แข่งขันหากำไรสูงสุดจากเยาวชนโดยการโฆษณาสร้างค่านิยมให้เป็นผู้บริโภคแบบไม่มีขีด จำกัด มีความเสื่อมมากมายนับกับความเจริญ เป็นสังคมตัวใครตัวมันมากขึ้น ทำให้เยาวชนเหล่านี้มีปัญหาต่าง ๆ เข้ามามากมาย เช่น ปัญหาเสพติด อาชญากรรม การไม่เคารพระเบียบกฎหมาย ปัญหาการทำแท้ง ปัญหาความคิดและพฤติกรรมวัยรุ่นที่เบี่ยงเบน ส่งผลให้ปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมของสังคมชัดเจนมากขึ้นเรื่อย ๆ เป็นหลักฐานที่ประจักษ์โดยทั่วไป และการปลูกฝังอบรมจริยธรรมของศาสนา สถาบันการศึกษาและสถาบันครอบครัว หากไม่แก้ไขอย่างจริงจัง ภาวะวิกฤติของสังคมจะยิ่งรุนแรงหนักขึ้น เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้เจริญก้าวหน้า ซึ่งพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2544, หน้า 51) กล่าวว่าการศึกษาพัฒนาปัญญาให้เกิดความรู้ความเข้าใจในข้อเท็จจริงและสภาวะของสิ่งทั้งหลาย มีทัศนคติต่อสิ่งทั้งหลายอย่างถูกต้องปฏิบัติและจัดการกับสิ่งทั้งหลายตามที่จะควรจะเป็นเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตน คือ ความมีชีวิตอยู่อย่างสำเร็จผลดีที่สุด มีจิตใจเป็นอิสระ มีสุขภาพจิตสมบูรณ์และประโยชน์ต่อผู้อื่น คือสามารถช่วยสร้างสรรค์ประโยชน์สุขแก่คนทั้งหลาย และวิธีสอนที่ก่อให้เกิดปัญญาคือ ต้องสอนให้คนเกิดสัมมาทิฐิ เพราะทำให้การคิด การพูด การกระทำ และการแสดงออก หรือการปฏิบัติต่าง ๆ ถูกต้อง ดีงาม เกื้อกูล นำไปสู่การดับทุกข์ แก้ไขปัญหาได้ วิธีสอนของพระพุทธเจ้ามีหลายแบบวิธีหนึ่งที่ทำให้เกิดความเลื่อมใสให้เข้าใจในหลักธรรม คือ ใช้แบบสากัจฉาหรือการสนทนา ซึ่งสามารถใช้รูปแบบการฝึกอบรมเพื่อให้เกิดความเข้าใจในธรรมหรือความเลื่อมใสศรัทธาในที่สุด ส่วนกลวิธีอุปมาที่ใช้ในการสอน คือ การยกอุทาหรณ์เล่านิทานประกอบ การเปรียบเทียบด้วยข้ออุปมา การทำตนเป็นตัวอย่าง

ดังที่กล่าวถึงหลักสูตรฝึกอบรมข้างต้น จะเห็นได้ว่าหลักสูตรฝึกอบรมมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะสามารถทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจ เกิดความชำนาญ และเกิดเจตคติที่ดีเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนกระทั่งทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิด

ความรู้หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และยังช่วยเสริมสร้างพฤติกรรม การกระทำและการแสดงออกในทางที่ดี มีการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีให้นักศึกษาเกิดความตระหนักสำนึกและเห็นถึงความสำคัญของการยอมรับผิดชอบ และช่วยแก้ ปัญหาในสังคม เพื่อส่งเสริมให้คนอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข ซึ่งนักศึกษาชั้นปีที่ 1 เป็นเยาวชนของชาติเป็นผู้ที่ทุกฝ่ายต้องช่วยกันพัฒนา เพื่อส่งเสริมให้เกิดความตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของการยอมรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งการยอมรับผิดชอบเป็นคุณธรรมพื้นฐานที่จะส่งผลให้คนที่ประพฤติปฏิบัติมีความสุข ความเจริญ ได้รับการยกย่อง สรรเสริญ และยอมรับนับถือในสังคมซึ่งจะทำให้สังคมเกิดความสงบสุข ดังที่ปราโมทย์ จันทรเรือง (2545, หน้า 21) ได้กล่าวไว้ว่า การฝึกอบรมเป็นการทำให้บุคคลมีความรู้ ความเชี่ยวชาญที่แท้จริง และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับสมชาติ กิจยรรยง (2544, หน้า 15) ได้กล่าวว่า การฝึกอบรมเป็นกระบวนการที่จะทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความรู้ เกิดความเข้าใจ เกิดความชำนาญ และเกิดเจตคติที่ดีเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนกระทั่งทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยได้ว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตสุพรรณบุรี เข้าศึกษาใหม่มีพื้นฐานแต่ละคนที่แตกต่างกันไป เพื่อให้นักศึกษามีความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ให้มีความเห็นเหมือนกันสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียว ผู้วิจัยเห็นความสำคัญและจำเป็นของการเสริมสร้างความยอมรับผิดชอบและความสำคัญของหลักสูตรฝึกอบรม จึงได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างคุณธรรมด้านความยอมรับผิดชอบ สำหรับนักศึกษาสถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตสุพรรณบุรี โดยเฉพาะนักศึกษาที่กำลังเรียนในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 เพื่อพัฒนาให้เป็นคนที่มีคุณภาพและมีคุณธรรม มีความยอมรับผิดชอบ พัฒนาจิตสำนึกสาธารณะ และการพัฒนานักศึกษาให้เข้าใจในบทบาทหน้าที่ ซึ่งนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ถือว่ายังอยู่ในช่วงของเยาวชนเป็นวัยที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะหรือทางจิตวิทยาเรียกว่ายังไม่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์จะมีความยอมรับผิดชอบต่ำ ทำให้แสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ต่อสังคมก่อปัญหาต่าง ๆ มากมาย ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีแนวคิดว่าควรมุ่งปลูกฝังให้นักศึกษามีความยอมรับผิดชอบ โดยวิธีการส่งเสริมให้นักศึกษามีคุณธรรมด้วยกระบวนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างคุณธรรมด้านความยอมรับผิดชอบ สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตสุพรรณบุรี ให้มีคุณธรรมด้านความยอมรับผิดชอบให้สูงขึ้น จะเป็นการช่วยแก้ไขปัญหาสังคมได้อีกระดับหนึ่ง อันจะก่อให้เกิดความสงบสุขในการอยู่ร่วมกันในสังคม ทั้งนี้เมื่อนักศึกษาเหล่านั้นผ่านการฝึกอบรมไปแล้วจะได้รับความรู้ความเข้าใจมีพัฒนาการและมีเจตคติสำนึกดี เกิดจิตสำนึกด้านความยอมรับผิดชอบอย่างยั่งยืนสืบต่อไป อันจะเป็นผลไปสู่การนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องและพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองให้ยั่งยืนและมีความสุขตลอดไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างคุณธรรมด้านความรับผิดชอบ สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตสุพรรณบุรี
2. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างคุณธรรมด้านความรับผิดชอบ สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตสุพรรณบุรี
 - 2.1 การเปรียบเทียบคะแนนการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอบรมก่อนและหลังการใช้หลักสูตร ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1
 - 2.2 เปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ก่อนการฝึกอบรมและหลังฝึกอบรม
 - 2.3 เปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ก่อนการฝึกอบรมและหลังฝึกอบรม

ความสำคัญของการวิจัย

1. หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น จะส่งผลให้นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะ และเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติตามหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างคุณธรรมด้านความรับผิดชอบ เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนานักศึกษาอันเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต
2. ได้ข้อมูลที่สะท้อนสภาพพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ ซึ่งจะนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างคุณธรรมด้านความรับผิดชอบ สำหรับนักศึกษาในระดับชั้นอื่น ๆ ต่อไป
3. เป็นการปลูกฝังการเสริมสร้างคุณธรรมด้านความรับผิดชอบ สำหรับนักศึกษา ซึ่งนำมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบการเข้าค่ายพักแรมฝึกอบรมระยะสั้น แล้วนำไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตจริง
4. นักศึกษาพัฒนาคุณลักษณะความรับผิดชอบ ที่พึงประสงค์ได้อย่างเหมาะสมที่จะออกไปประกอบวิชาชีพครูพลศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ประชากร ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตสุพรรณบุรี จำนวน 5 ห้องเรียน จำนวนนักศึกษา 160 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตสุพรรณบุรี ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster sampling) โดยการจับสลากห้องเรียน ได้ห้องเรียนที่ 1/2 มีจำนวนนักศึกษา 32 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ หลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างคุณธรรมด้านความรับผิดชอบ

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรับผิดชอบ

2.2.2 พฤติกรรมความรับผิดชอบ

2.2.3 เจตคติต่อหลักสูตรฝึกอบรม

3. เนื้อหาหลักสูตรการฝึกอบรม

ผู้วิจัยได้สร้างหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างคุณธรรมด้านความรับผิดชอบต่อให้นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตสุพรรณบุรี โดยมีเนื้อหาสาระหลักสูตรฝึกอบรมตามหลักของคุณธรรมด้านความรับผิดชอบต่อตามแบบกรมสามัญศึกษา (2526, หน้า 66) ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อในการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา ความรับผิดชอบต่อครอบครัว และความรับผิดชอบต่อสังคม

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา

ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างคุณธรรมด้านความรับผิดชอบต่อให้นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตสุพรรณบุรีครั้งนี้ไว้ จำนวน 3 วัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การดำเนินการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ การปรับปรุงการเปลี่ยนแปลง จัดทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น

หลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างคุณธรรมด้านความรับผิดชอบต่อ หมายถึง เนื้อหาวิชาที่จัดให้เป็นระบบ สิ่งสร้างขึ้นเป็นหลักสูตรฝึกอบรม ซึ่งได้วางแผนไว้เป็นการล่วงหน้า สำหรับให้ผู้เรียนศึกษาหรือเป็นประสบการณ์ทางการศึกษาแก่ผู้เรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ และมีการพัฒนาในด้านร่างกาย สังคม สติปัญญาและจิตใจ ซึ่งในงานวิจัยนี้เป็นหลักสูตรการฝึกอบรมการเสริมสร้างคุณธรรมด้านความรับผิดชอบต่อให้นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตสุพรรณบุรี ซึ่งประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย แผนการอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมฝึกอบรม สื่อและวัสดุอุปกรณ์ และการวัดและประเมินผล

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรับผิดชอบ หมายถึง ความรู้ความเข้าใจของนักศึกษา อันเป็นผลมาจาก การเรียนรู้ ตามหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างคุณธรรมด้านความรับผิดชอบ สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตสุพรรณบุรี ที่พัฒนาขึ้น ได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

พฤติกรรมความรับผิดชอบ หมายถึง การกระทำของนักศึกษานักศึกษาชั้นปีที่ 1 สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตสุพรรณบุรี ซึ่งมี 4 ด้าน คือ ความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสถาบัน และความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งได้จากแบบประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

เจตคติต่อหลักสูตรฝึกอบรม หมายถึง การแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกทางอารมณ์ในลักษณะพึงพอใจ ชื่นชม ยินดี สนใจ เห็นคุณค่า เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ต่อหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างคุณธรรมด้านความรับผิดชอบ ซึ่งได้จากการประเมินด้วยแบบสอบถามเจตคติ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

นักศึกษา หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 คณะศึกษาศาสตร์ ของสถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตสุพรรณบุรี ที่เข้ารับการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างคุณธรรมด้านความรับผิดชอบ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการวิจัย โดยนักการศึกษาหลายท่านได้เสนอขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรไว้หลายประการ ดังแนวคิดรูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรของปราโมทย์ จันทร์เรือง (2548, หน้า 50) ได้กล่าวถึง กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสรุปได้ดังนี้ ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อพัฒนาหลักสูตร ซึ่งจำเป็นต้องคำนึงถึงข้อมูลพื้นฐานด้านประวัติศาสตร์ ปรัชญาการศึกษา ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน และทฤษฎีการเรียนรู้ ข้อมูลทางสังคมและวัฒนธรรม และข้อมูลเกี่ยวกับธรรมชาติและเนื้อหาวิชา ขั้นที่ 2 การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เพื่อเป็นการมุ่งแก้ปัญหาและสนองความต้องการที่ได้จากการวิเคราะห์ ขั้นที่ 3 การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระ และประสบการณ์การเรียนรู้เป็นเสมือนสื่อกลางที่จะพาผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ขั้นที่ 4 การกำหนดมาตรการวัดและประเมินผล เพื่อให้ทราบว่าจะวัดและประเมินผลอะไรบ้าง และกระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของไทเลอร์ (Tyler, 1950, p. 1) ได้แบ่งขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรไว้ว่าในการจัดหลักสูตรและการสอนนั้นควรจะตอบคำถามพื้นฐาน 4 ประการ ดังนี้ 1) มีวัตถุประสงค์ทางการศึกษาอะไรบางอย่างที่โรงเรียนจะต้องให้ได้ 2) มีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบางอย่างที่จะทำให้บรรลุ

วัตถุประสงค์เหล่านี้ 3) จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร และ 4) จะประเมินประสิทธิ ภาพของประสบการณ์ในการเรียนอย่างไร จึงจะตัดสินได้ว่าบรรลุถึง วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และจากการศึกษางานวิจัยของ ช่อเพชร เบ้าเงิน (2545, หน้า 106) ได้ พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ด้านการตระหนักรู้ด้วยตนเอง ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร มีขั้นตอนการพัฒนา หลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การทดลองใช้ หลักสูตร และ 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร งานวิจัยของฉลองชัย ช้องหลิม (2548, บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเทคนิคการสอนกีฬาฟุตบอล สำหรับครูผู้สอนระดับ ประถมศึกษา มีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การ พัฒนาหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร และ 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร งานวิจัยของทรงศรี หอมจันทร์ (2548, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี วิชาขนมไทย สมัยสมเด็จพระนารายณ์ มหาราช ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านวังเพลิง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี มีขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ 1)การศึกษาข้อมูล พื้นฐาน 2)การพัฒนาหลักสูตร 3)การทดลองใช้หลักสูตร และ 4)การประเมินผลและปรับปรุง หลักสูตร งานวิจัยของพระมหาสมศักดิ์ จันทอด (2549, บทคัดย่อ) ได้พัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องสมาธิภาวนา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 โรงเรียนท้ายพิบูล จังหวัดสระบุรี และงานวิจัยของพระครูปลัดเก่ง กัลยาณกิตติคุณ (2550, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม เรื่อง มุสาวาท กลุ่มสาระการ เรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีขั้นตอนการ พัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การ ทดลองใช้หลักสูตร และ 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

จากการศึกษารูปแบบและขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม ที่นักการศึกษา ได้นำเสนอและสรุปมาแล้วนั้นผู้วิจัยได้รวบรวมประมวลเอาแนวคิดและทฤษฎีของนักการศึกษา เหล่านั้น มาวิเคราะห์สังเคราะห์และจัดลำดับขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการเสริม สร้างคุณธรรมด้านความรับผิดชอบ สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขต สุพรรณบุรี เพื่อให้เกิดความครอบคลุมทุกลำดับขั้นตอน โดยอาศัยแนวคิดในการปรับพฤติกรรม ความรับผิดชอบ และใช้หลักทฤษฎี วิธีการวิจัย ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างคุณธรรมด้านความรับผิดชอบ สำหรับ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตสุพรรณบุรี
2. ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างคุณธรรมด้านความรับผิดชอบ สำหรับ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตสุพรรณบุรี

ซึ่งในการวัดพฤติกรรมให้นักศึกษามีความรับผิดชอบ ผู้วิจัยใช้แนวคิดของไชยรัตน์ ปรานี (2541, หน้า 54 - 55) ได้แบ่งประเภทของความรับผิดชอบออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

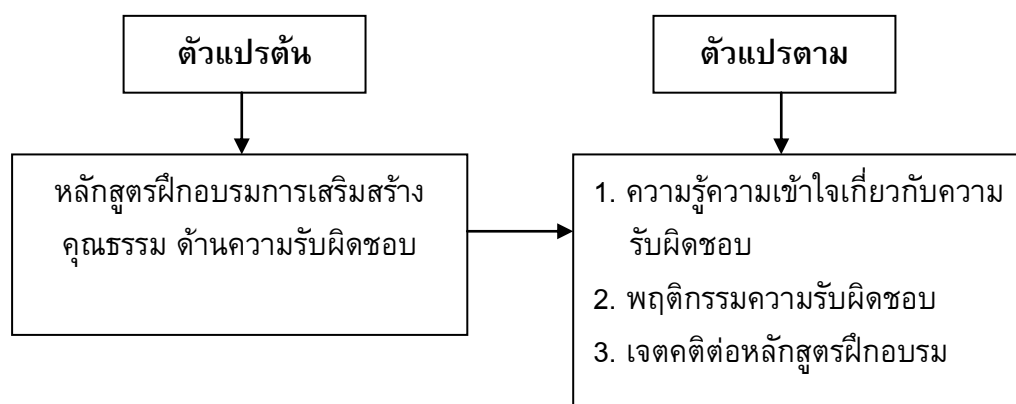
1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การรับรู้ฐานะบทบาทของตนที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม จะต้องดำรงตนให้อยู่ในฐานะที่สามารถช่วยตนเองได้ รู้จักว่าอะไรผิดอะไรถูก ยอมรับผลการกระทำของตนเอง ทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย เพราะฉะนั้นบุคคลที่มีความรับผิดชอบในตนเอง ย่อมจะไตร่ตรองดูให้รอบคอบก่อนว่า สิ่งที่ทำลงไปนั้นจะมีผลเสียหรือไม่ และจะเลือกปฏิบัติแต่สิ่งที่จะทำให้เกิดผลดีเท่านั้น

2. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลที่จะต้องเกี่ยวข้องและมีส่วนร่วมต่อสวัสดิภาพของสังคมที่ตนดำรงอยู่ ซึ่งเป็นเรื่องที่ผูกพันเกี่ยวข้องกับหลายสิ่งหลายอย่างตั้งแต่สังคมขนาดเล็ก ๆ จนถึงสังคมขนาดใหญ่ ความรับผิดชอบต่อสังคม บุคคลทุกคนจะต้องดำรงอยู่ในสังคม เริ่มตั้งแต่สังคมเล็กที่สุด คือ ครอบครัว จนถึงสังคมระดับใหญ่ คือ ประเทศชาติ

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างคุณธรรมด้านความรับผิดชอบ ใช้รูปแบบของของไทเลอร์ (Tyler, 1950, p.1) กล่าวไว้ว่า ในการจัดทำหลักสูตรนั้นควรจะตอบคำถามพื้นฐาน 4 ข้อ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ทางการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนต้องการให้เด็กได้รับ
2. มีประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้างที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์เหล่านี้
3. จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร
4. จะประเมินผลการเรียนอย่างไรจึงจะตัดสินได้ว่าบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

จากคำถาม 4 ข้อนี้ ถ้าพิจารณาจะเห็นว่าคำถามข้อที่ 1 วัตถุประสงค์ของการศึกษาจะเป็นตัวกำหนดให้ผู้จัดทำหลักสูตรดำเนินการในข้อต่าง ๆ มาจนถึงขั้นการประเมินผลในข้อที่ 4 ซึ่งจะสอดคล้องต่อเนื่องกันอย่างสมบูรณ์

ภาพ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการพัฒนาหลักสูตร

สมมติฐานของการวิจัย

1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรับผิดชอบของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตสุพรรณบุรี หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม
2. พฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่เข้ารับการอบรมตามหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม